

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg — De lovgivningsmæssige aspekter ved nanomaterialer

KOM(2008) 366 endelig

(2009/C 218/04)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 17. juni 2008 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg - De lovgivningsmæssige aspekter ved nanomaterialer«

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Antonello PEZZINI til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 3. februar 2009.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 451. plenarforsamling den 25. februar 2009 følgende udtalelse med 170 stemmer for, 1 imod og 4 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU mener, at ansvarsbevidst udvikling af nanoviden-skab og nanomaterialer (N&N) er et af de områder, hvor Europa er førende, når det gælder om at skabe økonomisk og social fremgang på verdensplan.

1.2 EØSU understreger, at det er behov for at sætte skub i udviklingen af den industrielle anvendelse af nanoteknologi inden for flere sektorer under nøje hensyntagen til:

— de økonomiske og sociale rammer,

— de juridiske, skattemæssige og finansielle forhold,

— og især de etiske, miljø-, sundheds- og sikkerhedsmæssige aspekter af de videnskabelige applikationer i hele deres levetid.

1.3 EØSU tilslutter sig principperne i adfærdskodeksen for nanoteknologi, og mener, at de tillige bør gælde for revisionen af EU's lovgivnings- og reguleringsramme for N&N.

1.4 EØSU er bekymret over, at fremskridtene inden for den kommercielle anvendelse af nanoteknologi og inden for forskning i nanomaterialers miljømæssige, sundhedsmæssige og toksikologiske virkninger stadig går alt for langsomt.

1.5 EØSU er overbevist om, at det på grund af nanotekno-logiens kompleksitet, hurtige udvikling og tværvideenskabelige karakter er nødvendigt med en tilgang, der inddrager mange forskellige aspekter af lovgivningsmæssig, etisk og social karakter, især for så vidt angår risikospørgsmålet. Dette er en forudsætning for at finde frem til pålidelige, komplette og ansvarlige løsninger på risikoforvaltningen, der er tilfredsstillende for alle.

1.6 En optimal forvaltningsordning forudsætter, at der findes en balance mellem de mange aspekter af ansvarsbevidst udvikling af nanomaterialer, og EØSU anbefaler, at det europæiske observatorium for nanoteknologi omdannes til en permanent organisation, således at det får mulighed for at udarbejde analyser på et sikkert videnskabeligt og økonomisk grundlag og undersøge virkningerne for samfundet og de eventuelle miljø-, sundheds- og sikkerhedsmæssige risici i samarbejde med de andre relevante europæiske agenturer.

1.7 EØSU mener, at der ud over en forvaltningsordning er behov for en integreret lovramme. Formålet skal være at tilvejebringe klare og pålidelige løsninger på de nye behov, særligt inden for områder som fælles metoder for klassificering, metrologi og valideringsprøvning af eksisterende og nye protokoller og for standardforberedende forskning og forskning i forbindelse med udvikling af standarder.

1.8 Det er EØSU's opfattelse, at der er behov for en massiv tværfaglig uddannelsesindsats, hvori der med hjælp fra ekspertiseinfrastruktur skal integreres risikovurdering og -forebyggelse.

1.9 EØSU mener, at det er vigtigt at udvikle et europæisk system til benchmarking af de initiativer vedrørende risikovurdering og -forebyggelse, som er ved at tage form i Europa, USA, Japan og de nye vækstøkonomier.

1.10 Ifølge EØSU bør det arbejde med at standardisere europæiske teknikker og regler, som CEN, CENELEC og ETSI udfører, støttes med bl.a. klare og gennemsigtige mandater fra Kommissionen, således at det på internationalt plan kan indgå i ISO/TC 229's arbejde og på den måde fremme sikker handel med nanoteknologi, nanoprodukter og mere komplekse systemer, der gør brug af N&N, på verdensplan.

1.11 EØSU anbefaler, at den strukturerede dialog med civilsamfundet styrkes med et klart og gennemsigtigt grundlag, der sikrer, at Europa i international sammenhæng taler med én stemme på dette område af vital betydning for vores fremtid.

1.12 EØSU opfordrer til, at et kapitel i rapporten om handlingsplanen 2009 specifikt omhandler:

- fremskridtene med de integrerede lovrammer for risikovurdering og -forebyggelse,
- effektiviteten og resultaterne af afprøvningsprotokollerne,
- de vigtigste nye indsatsområder fastlagt på EU-niveau og af medlemsstaterne for bæredygtig produktion, handel og forbrug af færdigvarer fremstillet af nanoteknologiske komponenter,
- benchmarking med USA, Japan og vækstlandene af risikovurdering og -forebyggelse,
- en struktureret dialog med civilsamfundet på et klart og gennemsigtigt grundlag, der sikrer, at Europa i international sammenhæng taler med én stemme på et område af vital betydning for vores fremtid.

2. Indledning

2.1 I de seneste år er Kommissionen blevet den største kilde til offentlig finansiering af N&N. Den har således udbetalt 1,4 mia. EUR under det sjette rammeprogram for FTUD og næsten 600 mio. EUR i løbet af det første år af det syvende rammeprogram 2007-2013. Af sidstnævnte beløb er 28 mio. EUR øremærket til forskning i sikkerheden ved N&N, hvilket bringer det samlede beløb til sektoren op på ca. 80 mio. EUR ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Jf. Tomellini, R; Giordani, J. (red.). *Third International Dialogue on Responsible Research and Development of Nanotechnology* — Bruxelles, 11.-12.3.2008.

2.2 Der er etableret forskellige europæiske teknologiplatforme, der beskæftiger sig med nanoteknologiske applikationer, som f.eks. nanoelektronik (ENIAC), nanomedicin og bæredygtig kemi.

2.3 På verdensplan nåede de samlede offentlige og private udgifter til N&N i perioden 2004-2006 op på 24 mia. EUR. Europa tegnede sig for mere end en fjerdel af dette beløb, og heraf kom 5-6 % ⁽²⁾ fra Kommissionen.

2.4 Bestemmelserne vedrørende N&N i det syvende rammeprogram for FTUD 2007-2013 ⁽³⁾ foreskriver, at grundlæggende etiske aspekter skal overholdes; disse principper er fastlagt i chartret om grundlæggende rettigheder.

2.5 Rapporten om den tredje internationale dialog om ansvarsbevidst F&U inden for nanoteknologi fremhævede arbejdet med

- forvaltning af nanoteknologien,
- huller i samarbejdet mellem nord og syd,
- instrumenter, der fremmer teknologien (metrologi, standardisering, definitioner og intellektuelle ejendomsrettigheder),
- samfundets inddragelse,
- dialog med borgerne i de forskellige lande.

2.6 Arbejdet i de forskellige internationale organisationer har bl.a. udmøntet sig i følgende initiativer:

- OECD's database over forskning i menneskers sundhed og sikkert miljø (*Database on Human Health and Environmental Safety Research*) og lanceringen af en database over forskning i sikkerheden ved fremstillede nanomaterialer (*Database of Research into the Safety of Manufactured Nanomaterials*),
- FAO/WHO's fælles program for fødevarerstandarder (*Joint FAO/WHO Food Standards Program*) for at tilvejebringe et neutralt internationalt forum for de problemer vedrørende fødevarsikkerheden, der knytter sig til nanoteknologien, og udarbejde samarbejdsaftaler om disse spørgsmål,

⁽²⁾ Jf. KOM(2007) 505 endelig af 6.9.2007 *Nanovidenskab og nanoteknologi: En europæisk handlingsplan for 2005-2009. Første rapport om gennemførelsen 2005-2007.*

⁽³⁾ Rådets direktiv 2006/971/EF af 19. december 2006 (EUT L 400 af 30.12.2006).

- OECD-projekt om sikkerhedsafprøvning af et repræsentativt udsnit af fremstillede nanomaterialer (*Safety Testing of a Representative Set of Manufactured Nanomaterials*) og OECD-projekt vedrørende fremstillede nanomaterialer og vejledende principper for afprøvning (*Manufactured Nanomaterials and Test Guidelines*),
- OECD-projekt om eksponeringsmåling og eksponeringsbegrænsning (*Exposure Measurement and Exposure Mitigation*),
- OECD-projekt om alternative metoders rolle i forbindelse med nanotoksikologi (*The role of Alternative Methods in Nanotoxicology*),
- OECD-projekt om virkningerne og erhvervsmiljøet (*Impacts and the Business Environment*),
- OECD-projekt om kommunikation og inddragelse af offentligheden (*Communication and public engagement*),
- OECD-projekt om de globale udfordringer: vand og nanoteknologi (*Global Challenges: Nano and water*),
- OECD-projekt om risikovurderingssamarbejde (*Co-operation on Risk Assessment*),
- specialiserede centre, der samarbejder med WHO om at undersøge de risici for sundheden og sikkerheden på arbejdspladsen, der stammer fra produktionen og anvendelsen af nanoteknologi,
- WHO/EU-projekt om styrkelse af den politiske rådgivning om miljø og sundhed – nanoteknologi (*Enhanced Policy Advice on Environment and Health in Europe – Nanotechnologies*),
- globale foranstaltninger vedrørende korrekt håndtering af kemikalier på verdensplan iværksat af gruppen for kemikalier under afdelingen for teknologi, industri og økonomi i FN's miljøprogram,
- direkte foranstaltninger iværksat af gruppen for højteknologi og nye produkter under Det Internationale Center for Videnskab og Højteknologi (ICS) i Trieste (inden for evaluering af nanoteknologier og de potentielle risici forbundet med udviklingen og anvendelsen heraf),
- ISO TC 229-standarder for nanoteknologi,
- UNIDO-møde for eksperter (12.2007): anbefalinger og specifik handlingsplan; evaluering af nanoteknologierne og de dertil knyttede risici. Forskning i de etiske, retlige og samfundsmæssige virkninger af N&N.

2.7 I det britiske Royal Societys rapport om nanovidenskab og nanoteknologi: muligheder og usikkerheder⁽⁴⁾ hedder det: Indtil vi ved mere om, hvordan nanopartikler og nanorør indvirker på miljøet, anbefales det, at udsætning af fremstillede nanopartikler og nanorør i miljøet så vidt muligt undgås.

2.8 Nanomaterialer findes allerede i selvrensende belægninger, som begrænser brugen af rengøringsmidler, midler, der skal fjerne kvælstofilteforureningen fra luften, den nye generation af fotoceller, varmesolende materialer, CO₂-indfangningssystemer, nanofiltre til luft og vand og alle de mange andre anvendelser inden for medicinsk diagnostik og visse ikke-invasive behandlinger, som indgår i mange hverdagsgenstande⁽⁵⁾.

2.9 Problemet opstår tillige på grund af behovet for at tilpasse protokollerne for evaluering af toksicitetsrisiciene på kort og lang sigt til nanomaterialerne og til det faktum, at de ophober sig og indgår i forbindelse med andre stoffer i økosystemet, i organisk væv og i mennesket.

2.10 Standarder for og kontrol af risikovurderingen i komplekse miljøer kan dels være i form af in vitro-vurderinger, dels vurderinger på stedet. Forskningen på området⁽⁶⁾ bør omfatte mere end blot de traditionelle beskyttelsesprodukter som filtre, åndedrætsværn, beskyttelsesbeklædning, handsker, som alle er blevet afprøvet med 10-50 nanometer lange nanopartikler af grafit.

2.11 Som anført af Kommissionen – og flere gange understreget af EØSU – danner en »sikker, integreret og ansvarlig strategi« nu kernen i EU's nanoteknologipolitik. Eftersom anvendelsesområdet for denne teknologi er meget bredt og forgrenet, er det nødvendigt med et omfattende helhedsbillede for at identificere og udnytte de sammenfald og indbyrdes sammenhænge, der findes inden for området, som rækker fra atomfysik til plasmateknologi, fra nanomekanik til tekstilforarbejdning.

2.12 Eftersom nanoprocesserne foregår i nanoskala (10⁻⁹), som det er svært for de ikke-indviede at forstå, er det i forbindelse med nanomaterialer nødvendigt, at der lige fra starten etableres en konstruktiv dialog med forbrugerne for at identificere og undgå farerne og rydde eventuel ubegrundet frygt af vejen.

2.13 EØSU har fremhævet, at det er nødvendigt med såvel »en hurtigere udvikling af industrielle og flersektorielle anvendelsesformål og af de økonomiske, sociale, juridiske, regulerende, skattemæssige og finansielle rammer, inden for hvilke initiativer fra nye virksomheder og innovative erhvervsprofiler skal indgå«, som »beskyttelse af etiske, miljø-, sundheds- og sikkerhedsmæssige interesser igennem hele de videnskabelige anvendelsesformåls livscyklus«⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ The Royal Society. *Nanosciences and Nanotechnology: Opportunities and Uncertainties*. London, 29.7.2004.

⁽⁵⁾ Som tennisketsjere, cykler, fjernsynsskærme, former for harpiks anvendt inden for militæret, i rumfartsindustrien, elektronisk udstyr og elektromedicinske apparater.

⁽⁶⁾ Jf. »NANOSAFE2«-projektet – første rapport om udbredelsen af nanomaterialer i henhold til forsigtighedsprincippet.

⁽⁷⁾ Jf. EUT C 157 af 28.6.2005, S. 22.

2.14 EØSU har i en af sine seneste udtalelser⁽⁸⁾ gentaget behovet for »en synlig og gennemsigtig dialog med civilsamfundet, som sikrer en velinformeret accept baseret på objektive vurderinger af de risici og muligheder, N&N repræsenterer« og for »konstant opmærksomhed på beskyttelse af de etiske og miljømæssige aspekter og på arbejdstagerne og forbrugernes sundhed og sikkerhed«.

2.15 Kommissionen vedtog i 2008 en henstilling⁽⁹⁾ om ansvarsbevidst forskning i N&N med forslag om en adfærdskodeks baseret på 7 principper:

- **betydning:** aktiviteterne inden for forskning i N&N bør være forståelige for befolkningen, respektere de grundlæggende rettigheder og gennemføres med det enkelte menneskes og samfundets trivsel som formål,
- **bæredygtighed:** respekten for etiske principper og bæredygtig udvikling påbyder, at aktiviteterne inden for forskning i N&N ikke er skadelige for miljøet, mennesker, dyr og planter,
- **forsigtighed:** overholdelse af forsigtighedsprincippet⁽¹⁰⁾ for at undgå eventuelle negative virkninger for sundheden og miljøet,
- **åbenhed:** gennemsækelighed, respekt for legitime adgangsrettigheder til oplysninger, åbenhed over for alle berørte parter,
- **høje standarder:** vedtagelse af de strengeste videnskabelige standarder, herunder for videnskabelig redelighed og god laboratoriepraksis⁽¹¹⁾,
- **innovation:** forvaltning af forskningen inden for N&N med henblik på maksimal kreativitet, fleksibilitet og mulighed for at planlægge vækst og innovation,
- **ansvarlighed:** forskere og forskningsorganisationer skal kunne stilles til ansvar for eventuelle sociale, miljømæssige og sundhedsmæssige følger nu og i fremtiden.

Henstillingen bestemmer, at medlemsstaterne hvert år skal udarbejde en rapport om resultaterne af den praktiske anvendelse af adfærdskodeksen og den gode praksis, der er iværksat for at opnå dem.

⁽⁸⁾ Jf. EUT C 185 af 8.8.2006, S. 1.

⁽⁹⁾ Jf. Kommissionens henstilling, K(2008) 424 af 7. februar 2008.

⁽¹⁰⁾ Jf. artikel 174, stk. 2 i EF-traktaten og *Meddelelse fra Kommissionen om forsigtighedsprincippet* (KOM(2000) 1 endelig).

⁽¹¹⁾ Jf. direktiv 2004/9/EF og direktiv 2004/10/EF.

2.16 EØSU tilslutter sig principperne i adfærdskodeksen og mener, at de bør gælde for revisionen af EU's lovgivnings- og reguleringsramme for N&N.

2.17 EØSU er bekymret over, at fremskridtene inden for den kommercielle anvendelse af nanoteknologi og inden for forskning i nanomaterialers miljømæssige, sundhedsmæssige og toksikologiske virkninger stadig går alt for langsomt.

2.18 Selv om eksponeringsrisikoen for arbejdstagerne og borgerne for nuværende stadig synes at være begrænset, mener EØSU, at det er helt nødvendigt at styrke dialogen med forskningsverdenen og industrien med det formål at sikre, at disse aspekter – med lige stor vægt på de menneskelige og de økonomiske ressourcer – helt fra starten medtænkes i enhver forskning i og anvendelse af nanomaterialer.

2.19 EØSU gør opmærksom på, at der er tale om et område, der er sammensat af mange discipliner og berører mange sektorer, hvorfor antallet af rets- og lovgivningsmæssige instrumenter er tilsvarende stort (mere end 90), hvilket kan føre til, at den høje grad af gennemsigtighed af EU-bestemmelserne og forståeligheden for borgerne/forbrugerne går tabt.

2.20 Formidling af lovgivningen i et enklere sprog, udvikling af en specifik interaktiv webside, deltagelsesdemokrati med inddragelse af det organiserede civilsamfund og udbredelse af retningslinjer for god praksis kunne gøre det lettere for især SMV'er, forbrugerne og borgerne at forstå lovgivningen.

2.21 En optimal forvaltningsordning skal kunne opretholde en balance mellem de mange aspekter af ansvarsbevidst udvikling af nanomaterialer. EØSU anbefaler, at der udvikles en permanent referencestruktur på baggrund af bl.a. resultaterne fra det europæiske observatorium for nanoteknologi, der blev lanceret i 2008 som et EU-finansieret projekt⁽¹²⁾ med det formål at udarbejde pålidelige, fuldstændige og ansvarlige analyser på et videnskabeligt og økonomisk grundlag, undersøge de etiske spørgsmål, foregribe eventuelle miljø-, sundheds- og sikkerhedsmæssige risici og udarbejde nye standarder.

2.22 EØSU er overbevist om, at det på grund af nanoteknologiens kompleksitet, hurtige udvikling og tværvidevidenskabelige karakter er nødvendigt med en tilgang, der inddrager mange forskellige aspekter (lovgivningsmæssige, etiske og sociale). Dette er en forudsætning for at løse risikoforvaltningsproblematikken på en måde, der indgyder tillid og bygger på saglige, fuldstændige og ansvarlige analyser, og tilvejebringe, dokumentere og formidle nøjagtig og udtømmende information om modificeret nanomateriale.

⁽¹²⁾ Jf. »Observatory nano«, projekt under det 7. rammeprogram.

3. Kommissionens forslag

3.1 Ifølge Kommissionen er det især vigtigt at:

- foretage en gennemgang af de dokumenter, som støtter lovgivningens gennemførelse, særligt med hensyn til risikovurdering, og som er vedtaget inden for rammerne af den gældende lovgivning for at sikre, at de er hensigtsmæssige i forhold til de risici, der er forbundet med nanomaterialer, og på passende vis tager hensyn til de oplysninger, der kommer frem;
- opfordre myndigheder og organer til at være særlig opmærksomme på de risici, der er forbundet med nanomaterialer, hvor der er kontrol af produktionen og markedsføringen, inden produkter bringes i omsætning;
- der ved forskningen i N&N i EU anvendes de retningslinjer om ansvarsbevidst og åben forskning, der er fastlagt i adfærdskodeksen for ansvarsbevidst forskning;
- vurdere muligheden for på systematisk vis at foretage forudgående markedskontrol, når medicinsk udstyr, der medfører risici på grund af nanomaterialer, bringes i omsætning;
- forbedre EU-lovgivningen vedrørende nanomaterialer yderligere, særligt når det gælder prøvningsmetoderne og risikovurderingsmetoderne;
- forbedre det videnskabelige vidensgrundlag hurtigst muligt, navnlig vedrørende data om de toksiske og øko-toksiske virkninger og udviklingen af prøvningsmetoder til at opnå sådanne data, data om anvendelser og eksponeringer gennem hele livscyklussen for nanomaterialer eller produkter indeholdende nanomaterialer, karakterisering af nanomaterialer, udvikling af fælles standarder og nomenklaturer samt analytiske måleteknikker og aspekter, der knytter sig til arbejdsmiljøet;
- øge mulighederne for, at der på nationalt niveau kan iværksættes instrumenter til beskyttelse og overvågning af sundheden samt markedskontrolforanstaltninger vedrørende fødevarer, foder og pesticider, formelle indsigelser imod standarder, forebyggende foranstaltninger baseret på ny dokumentation eller nye vurderinger, tilsynsprocedurer og informationsudveksling, systemer for hurtig alarm eller varsling osv.

4. Generelle bemærkninger

4.1 Ansvarsbevidst udvikling af N&N og nanomaterialer er et af de områder, hvor Europa er førende, når det gælder om at skabe økonomisk og social fremgang på verdensplan. EØSU mener derfor, at det er helt afgørende, at processen lige fra starten er baseret på en tilgang, der inddrager mange forskellige aspekter og gør det muligt at føre den løbende dialog med civilsamfundet, som er helt nødvendig for opnåelse af accept.

4.2 Selv om EØSU påskønner Kommissionens arbejde med at analysere de mange forskellige eksisterende fællesskabsforanstaltninger, mener det, at analyserne bør udvikles yderligere og sættes i en sammenhæng, der tilvejebringer det gennemsigtige og brugervenlige grundlag, der er nødvendigt for den strukturerede dialog med civilsamfundet, som EØSU flere gange har efterlyst ⁽¹³⁾.

4.3 EØSU mener, at der bør udvikles fremsynsprogner for den nanoteknologiske risikovurdering, integrerede lovrammer og en dertil knyttet international forvaltningsordning, som kan give klare, troværdige og fuldstændige svar og gøre det muligt at undersøge de etiske spørgsmål og de eventuelle miljø-, sundheds- og sikkerhedsmæssige risici for borgerne og deres mulige udvikling.

4.4 EØSU opfordrer derfor til, at fællesskabsinitiativet udvikles yderligere for at:

- sikre brugervenlige sammenhængende rammer, der forener de forskellige relevante EU-lovregler;
- indkredse og opfylde de nye behov, der findes hos markedsdeltagere, tilsynsmyndigheder, arbejdstagere i sektoren og slutbrugere gennem en dynamisk kortlægning af behov og mangler og fastlæggelse af retningslinjer for tiltag på EU- og medlemsstatsniveau;
- oprette en permanent europæisk referencestruktur for N&N og nanomaterialer med et europæisk kontaktpunkt for fremme og koordinering ⁽¹⁴⁾, der tillige beskæftiger sig med risikovurdering og -forebyggelse;
- styrke den tværfaglige uddannelsesindsats ved at inddrage risikovurdering og -forebyggelse og europæiske kvalitetsinfrastrukturer på området;
- udvikle et europæisk system til benchmarking af de initiativer, som indføres for at vurdere og forebygge risici i Europa, USA, Japan og de nye vækstøkonomier;

⁽¹³⁾ Jf. fodnote 6 og 7.

⁽¹⁴⁾ Jf. EUT C 185 af 8.8.2006, s. 1.

- genvinde Europas førerskab inden for anvendelser af bæredygtig og sikker nanoteknologi, metrologi og valideringsprøvning af eksisterende protokoller bl.a. ved at udnytte standardforberedende forskning og forskning i forbindelse med udvikling af standarder;
 - støtte standardiseringen af teknikker og regler med klare og gennemsigtige mandater, således at de på internationalt plan kan indgå i ISO/TC 229's arbejde og på den måde fremme verdenshandelen;
 - gøre en struktureret dialog med civilsamfundet mulig på et klart og gennemsigtigt grundlag, der sikrer, at Europa i international sammenhæng taler med én stemme på dette område af vital betydning for vores fremtid.
- 4.5 EØSU opfordrer til, at et kapitel i den rapport, der ifølge handlingsplanen 2005-2009 skal foreligge i 2009, omhandler de fremskridt, der er gjort med de lovgivningsmæssige aspekter forbundet med risikovurdering og -forebyggelse, om effektiviteten af afprøvningsprotokollerne og fremskridtene på området og de vigtigste nye indsatsområder.

Bruxelles, den 25. februar 2009.

Mario SEPI
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
